El Vilar

Balsareny

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector est del terme municipal.
Emplaçament	Carretera a Avinyó (BP-4313), al km. 39,7 camí direcció oest, uns 600 m.
Alçada:	365

Coordenades:

Latitud:	41.87079
Longitud:	1.89386
UTM Est (X):	408206
UTM Nord (Y):	4636022

Classificació

Número de fitxa	08018 - 234
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Medieval Modern Contemporani Popular
Segle	XIV-XX
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	Estat molt precari de la construcció, amb parts de la teulada esfondrades i en un estadi inicial del procés de ruïna.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	Inexistent
Observacions protecció:	Pla General d'Ordenació Urbana del Municipi de Balsareny (PGOU). Article 133 (protecció de masies). Núm. 15: El Vila.
Data aprovació:	dc., 27/11/1991 - 12:00
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08018A009000040000DP
Fitxes associades:	

Capella del Vilar
Escut dels carmelites de la capella del Vilar

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dl., 14/11/2022 - 13:11

Descripció

Masia de dimensions mitjanes, d'origen medieval, emplaçada a l'extrem d'un altiplà dominant, amb una excel·lent panoràmica sobre la vall del Llobregat i una visió frontal del turó on s'aixeca el castell de Balsareny. Gairebé sense modificacions modernes, ha conservat molt íntegrament el volum i la tipologia constructiva originària, per bé que la construcció es troba actualment en un estat molt precari, amb un inici de ruïna. La masia consta d'un cos residencial de planta rectangular (amb planta baixa més un pis i golfes) que té adossada una capella al costat de llevant i cossos auxiliars al nord i l'oest.

La casa és fruit de diverses fases constructives difícils de precisar. La façana principal es troba al costat de llevant i és molt austera. Al costat mateix del cos de la capella, que sobresurt, hi ha un portal adovellat, avui cobert rere els esbarzers, que és l'accés principal a la casa. Damunt del portal hi ha un finestral emmarcat amb llindes i brancals de pedra picada i, al costat, un altre de més petit. La façana de la capella, en canvi, adopta un cert aire senyorial. Fou construïda el 1786, i consta d'un petit frontispici format per una portalada rematada amb arc escarser, al seu damunt un petit rosetó o òcul i, a dalt, un escut de l'orde dels carmelites, que aleshores eren els propietaris. A la part superior hi ha una finestra que correspon a una estança de la casa situada damunt la capella.

La façana de migdia presenta diverses finestres i un balcó a l'alçada del primer pis. Majoritàriament les obertures són emmarcades amb pedra picada sobre un parament que conserva restes d'un semi-arrebossat de calç. A la part alta, sobretot darrera la casa, els murs són fets de tàpia. Al costat de ponent hi trobem adossat un pou-cisterna, i més enllà cossos que corresponen a tines.

L'interior de la casa conserva la tipologia constructiva tradicional, per bé que en estat semiruïnós. Al sector nord hi trobem un magnífic celler, amb dos arcs diafragmàtics apuntats. La part central del primer pis l'ocupa la sala, que distribuïa cap a les estances laterals.

Observacions:

Inscripció a la façana de la capella: 1786

Informació facilitada per Ramon Carreté i Xavi Novell

Història

El mas del Vilar és d'origen medieval i està documentat per primera vegada en un llistat de masos del 1368. Aleshores hi vivia un home de cognom Masaguer, també conegut com Vilar. En el fogatge de 1497 hi consta un Vilar; en el de 1515 hi apareix Marc Vilar, i al de 1553 Valentí Vilar (Carreté, 2010: 139).

Als segles XVII-XVIII la masia es va engrandir fins aconseguir el volum actual. El 1744 encara hi ha constància d'un Vilar que havia estat hereu del mas Vilar, i que és documentat a la parròquia veïna de Cornet, i entorn de 1764 consta que hi havia un masover, Esteve Carreter. En aquesta època, però, el mas havia passat a propietat del convent dels carmelites de Manresa, segons consta en el cadastre de 1775, i la

propietat fou adquirida després de l'any 1716, segons es fa constar explícitament. Aleshores el mas tenia 15 jornals de sembra, 8 de vinya, 2 i mig d'oliverars, 50 de bosc i 17 de pastures; a més de 2/24 d'hort i 15/24 de mallols de segon any. Per tot plegat i la casa, pagaven 263 rals d'ardits i 3 diners; una xifra més que considerable, que ens dóna idea de la importància del mas. L'any 1786 (segons una inscripció) s'hi va construir la capella que queda adossada vora el portal principal de la casa. A la façana d'aquesta capella hi llueix un escut de pedra de l'orde dels carmelites.

A mitjans del segle XIX el mas Vilar era propietat de Ramon Valls, un fabricant que també posseïa part del mas Vilafruns, on hi construí la fàbrica amb aquest nom. Va morir el 1858 (Ferrer, 2011: 397). Segons informació oral, a principis del segle XX els propietaris eren la família Sorribes, que vivien a la masia. Entre 1914 i 1916 Josep Sorribas Esquerrà va ser alcalde de Balsareny, de tendència carlina. Era empleat de banca i cap del sometent. El setembre de 1936, durant la Guerra Civil, se'l van emportar junt amb altres en un camió. No es va trobar el seu cos. Tenia vuit fills. Un d'aquests fills era Valentí Sorribes. Les seves inicials (VS) podrien ser les que estan gravades en unes fites de propietat al Serrat del Repetidor. Posteriorment la família, per falta de diners, es va vendre la propietat als Caus, de Puig-reig, de manera que va quedar integrada a l'heretat de Puigdorca. La masia va continuar habitada fins a mitjans de segle XX, i encara s'hi van fer obres a la dècada de 1950, però ja fa temps que es troba abandonada.

Bibliografia

CARRETÉ PARERA, Ramon (2010). *Noms de lloc, de casa i de persona de Balsareny.* Institut Cartogràfic de Catalunya, Barcelona, p. 139.

CARRETÉ PARERA, Ramon (1986). *Toponímia i antroponímia del terme municipal de Balsareny* (*Bages*) Tesis doctorals microfitxades: 2970. Publicacions Universitat de Barcelona.

FERRER ALÒS, Llorenç (2011). *Sociologia de la industrialització. De la seda al cotó a la Catalunya central (segles XVIII-XIX)*. Barcelona, Fundació Noguera (Estudis, 58); Pagès Editors, Lleida, p. 397.

SERRA SALA, Joan. M. (1988). "Balsareny", *Història del Bages*, vol. 1. Parcir Edicions Selectes, Manresa, p. 140.

SERRA SALA, Joan M.; CARRETÉ PARERA, Ramon (2005). *Balsareny, ahir i avui*. Ajuntament de Balsareny, p. 135.